

DE ANGLAIS

Feiz ha Breiz

Kelaouenn vizek gant skeudennou
Renet gant an Aotrou PERROT

Koumanachou di.uz ar bloaz :	Embannon d'ouz ar bloaz :
Breiz 3 lur	1/4 pajenn 150 lur
Fran. ha broiou stag outi. 15 lur	1/2 pajenn 275 lur
Evid ar e zo e diavéz bro 20 lur	3/4 pajenn 300 lur
	1 pajenn 500 lur

Pa gemerer da nebeuta pemp Feiz ha Breiz diouz ar bloaz, pep niverenn a deu da 10 lur hepken

Taolit evez ou an nevezenti :

Evit ma vezo esoc'h euna pep tra, da **Scrignac hepken** eo e tleer kas, hiviziken, kement tra a zeil ouz *Feiz ha Breiz* : skr.dou, embannou, koumanachou ha paemanachou.

Kemennadurez d'hor c'houmananterien. -War golo an daouzeket *Feiz ha Breiz* a en em gavo gant hor c'houmananterien, o fedimp, da baea, o unan, o c'houmanant raktal, da : *M. le Directeur de FEIZ HA BREIZ, Scrignac* (Finistère), C. C. 21 802 Rennes, ha neuze n'o devezo nemed 15 gwenneg vizou evit degas o arc'hant, e lere'h eur skoed, ma rankfemp karga ar post da vont d'her goulenñ beteg an ti.

Pemzek dez goude ar gemennadurez-ze, ma ne vez deuet nefra d'eomp, e kasimp eur baperenn all d'hol lennerien d'o fedi da baea kenta ma c'hellint. Ne gargimp ket ken ar post da vont da c'houlenn arc'hant ar c'houmanachou beteg an ti, rak re vizus eo evit hol lennerien.

TAOLENN AR MIZ

1914 : Ugent vloaz 'zo	271
Da be oad e teuas Anna ha Joakim da veza tad ha Mamm ar Werc'hez Vari?	274
Itron Varia ar Wir-Sikour Gwengamp	277
Ar prad falc'het	286
Jak Cartier	287
Klemmou ar zoudard	293
Perig hag Azilis	295
Divinadennoù miz Gouere	297
Kuzulioù ar geginerez	298
Paner vuzudus ar mevel Fanch	299
Tad-koz, kontit d'in eun istor!..	304
Ar c'hatekiz dre daolennou	306
Foar Landi en deiz all ha Dirak eun Tour-Tan	308
Ar C'hog-luch	309
Lanig, Bisig hag an tréz	310
Feiz ha Breiz ar Vugale vihan	311
Keleier	312
Kenstrivadeg ar « skol vrezonek »	314

FEIZ HA BREIZ

1914

Ugent vloaz 'zo

SPERED an den a zo graet, en eun hevelep doare, ma kav atao plijadur, o tizrei war e amzer dremenet, daoust pegen trist e ve bet an amzer-ze evitan.

Abenn fin ar miz-man, e vezo ugent vloaz abaoue ma tigoras ar brezel bras, ar gvasa darvoud en deus bis-koaz skoet hor bro. Sonjet em eus e plijfe da lennerien « Feiz ha Breiz » kaout aman eur ger bennak diwar-benn ar strafuilh, an diskabell a daolas kelou ar brezel, e kreiz hor maeziou. Ouz va lenn, sur a-walc'h, ouspenn unan a vevo a-nevez, dre e spered, an euriou tenvala eus e vuhez, marteze ive meur a hini a gavo muioc'h a nerz-kalon da zerc'hel penn d'an diezamanchoù a stourm outo breman. Pa zirollas ar brezel kriz, d'an 31 a viz gouere 1914, ar brezel a dlle gwaska kemend a galonou hag hada kemend a reuzioù, dre ar vro a-bez, ar Vretoned a oa o paouez staga gand o eost. Abaoue an diskar-amzer o de-

voa lakaet o holl foan wardro o farkeier evit taoler enno an had da beilha war an had-se, ha breman e douarou Breiz n'oa ket bet morse kaeroc'h, karget ma 'z'oant a eost puilh ha pinvidik. Kalonou an dud ive a yoa laouen bras, ha penaos ne vijent ket? Dirak an daoulagad e vransigelle, ken brao, goustadik, frouez eur bloaveziad poan ha labour, ha n'oa mui da ober, nemet astenn an dourn d'e zastum. Deuet oa fin ar zizun hag e kalz tiegeziou, an heiz, ar zegal hag ar c'herc'h a oa trouc'het, ar gwiniz goanv e-unan a c'hortoze ma vije lakaet ar falz dindanan. Ar mekanikou da drouc'ha ed n'oant ket c'hoaz stank pa zigoras ar brezel; o koumans beza ana-vezet edont ken. E kalz tiegeziou eta ar medi a dlle beza graet holl gand ar filc'hier bihan. Digoret amzer an eost, an dud n'edo ket ar c'hiz ganto da guitaat o farkeier na da-vont kalz d'ar marc'hajou ha d'ar foariou, el lec'h ma vez klevet ar c'helajou. Ar c'hazetennou ne vezent len- net nemet da zul, ar c'heleier evel-se ne vezent ket kle- vet buan. E gwirionez, an holl o deveze tra-walc'h da ober wardro an eost ha n'edont ket nemeur e chal gand ar pezh a c'helle tremen e Paris pe el lec'h all. Epad ar zizun ziweza a viz gouere, ar c'hazetennou, evit doare, o devoa roet da anaout, a zeiz da zeiz, e klaske trabas ar Brusianed divalo hag e trenke zoken an traou. Met ken alies all, ez oa beñ diaraok trouz ar brezel, ma ne gredas den, e c'hellje digouezout. War ar maeziou ar c'halz eus an dud, pell diouz ar vourc'h, ne glevjont netra 'n holl eus ar pezh a veze skrivet pe lavaret du-man, du-hont; spontusoc'h a ze a voe evito ar wirionez. Sefaout.

Er gêr, em eus sonj mat, hon devoa eur gwall zervez medi da ober d'ar zadorn; c'hoant peurzistaga ar c'herc'h a oa araok pardon Santez Anna. Diouz ar mintin, n'edomp ket diwezat hag eus kreiz an oabl koumoulek an heol a zispake, bep ar mare, e vannou tomm ha skedus. C'houec'h oamp daoubleget war an irvi, ha daoust m'oa tenn al labour, an eil a roe kalon d'egile. Dizroet edomp eus mern-vihan ha kroget d'ober ar frap diweza : « an da- chenn-man, en doa lavaret va zad, a rank dont d'an traon hirio; varc'hoaz paotred e tiskuzimp; ar zul 'zo ». Hag en eur lavaret ar c'homzou-ze, goude beza sec'het ar c'houezenn a ziruilhe eus e dal, e c'hoarzas kalonek hag e

lemmas e falz. Eürus oa e gwirionez an tadig paour ; ni ive a oa eürus o labourat en e gichen hag a vouzc'hoar- zas ouz e glevet. Ne glevet mui nemet trouz ar filc'hier o skei war an ed ha trouz an ed o klemm, oc'h hirvoudi, dindan an taoliou, pa deuas, en eun taol, betek hon dis- kouarn evel boudinell kleier.

Sell a lavaras unan ac'hanomp kleier X.... petra 'zo a- nevez ganto 'ta? Hag holl e lezjomp an dram a-dreuz evit astenn hon diskouarn da zelaou. Kleier an tan eo a respontas unan all. A vec'h m'en doa echuet e c'her ma voe klevet fraez kleier Y... ive. Ar gwad neuze a skladas en hor gwazied, hon dremm a chenchas liou, hor c'halon a yea evel bihan. Ken strafuilhet oamp, ma kouezas ar filc'hier diouz hon daouarn war an douar. Tan a ranke beza en eun tu bennak, ha gwall dan pa c'halve breman ar c'hleier ken hirvoudus. Ni a gemeras hent ar gêr, eur bec'h enkrez war hor spered. Dre ma z'aemp, meur a dra a ruilhe dre hor penn; an amzer a oa tomm, an traou kraz, an tan a groge ken buan.... Ouz ar bern foenn ne- vez, ar skeul vras a oa chomet harpet. Pignat a ris enni betek ar bazenn uhela evit sellet a-dro-wardro, met kaer am oa dispourbella va daoulagad, ne welis ket an distera bouilh moged ; klevet a raen avat holl gleier ar parrezioù o sini hag o sini truezus : « Eve'ato, a zisklerias neuze ar c'hosa ac'hanomp, n'eo ket kleier ar brezel eo a zo o son ». — « O Doue ra viro, » a respontas va zad d'e- zan, gand eur vouez ankeniet. Pell a oa m'edomp el leur dilavar, o sellet an eil ouz egile hep kaout kalon da zis- trei endro d'ar park, p'en em gavas bugale eus an ame- zeien, berr warno, hag a roas d'eomp da anaout ar pezh ne felle ket d'eomp kredi : diskleriet oa ar brezel hag ar c'hleier a c'halve ar wazed da vont kuit dioc'h-tu, da vont kuit, a greiz pep kreiz, p'oa bouc'het an eost ha pa oa ken bras izomm anezo er gêr. Ped gwech ez 'eus deuet sonj d'in abaoe eus komzou Y.-P. Calloc'h : « Evel penn ar paour, en eun taol, e prenestr tud ar bed, diroll ganto o ebatou, evel an teir gomz war ar voger epad koan Baltazar, evel eul loar a ganv o tont da zalla pep heol, -uz d'ar gatell Europ, dremm ruz-gwad ar brezel a voe dispaket.... »

(Da genderc'hel)

DA BE OAD E TEUAS
ANNA HA JOAKIM
DA VEZA
TAD HA MAMM
AR WERC'HEZ VARI ?

DR 26 eus ar miz-man ema pardon bras santéz Anna Wened; eleiz eus ho! lennerien a 'z ay en dervez-se da Geranna, d'en em erbedi ouz mamm ar Werc'hez ha da deurel eur banne dour benniget war bez-meur soudarded ha martoloded Breiz maro er brezel diweza.

War gannad santéz Anna hon eus kavet ar pennad-skrid-man hag a dalv ar boan e lenn pa garer Mamm ar Werc'hez evel ma tle hen ober pep breizad.

War lavar an darn vrasa eus ar skrivagnerien, Anna ha Joakim a oa dimezet ugent vloaz bennak a oa pa deuas eun Ael eus an nenv da lavaret d'ezo e oa selouet o fedennou hag edont o vont da gaout eur verc'hig vihan a vije goulaouenn ha laouenedigez o zi.

Pe oad, tost da vad, a c'helle neuze kaout Anna ha Joakim?

Hiniennou, evit diskouez splannoc'h peger bras oa ar burzud graet en o c'henver, a lavar en devoa neuze Anna 60 vloaz bennak hag e oa 44 vloaz abaoe ma oa eureujet

ha p'eogwir Joakim, hervez kredenn an holl, a oa kosoc'h c'hoaz eged Anna, eo anat neuze e oa koz mat tad ar Werc'hez Vari pa deuas e bried da veza mamm.

An darn vrasa eus ar skrivagnerien koulskoude ne gomzont ket evel ar rummad kenta-se; dizoare e kavont gwelet rei da zantez Anna, e lec'h stumm eur vaouez diazezet, stumm eur vaouez koz bras ha daoubleget gand an oad.

Penaos o divije gellet Anna ha Joakim sevel o merc'h evel m'o deus graet, m'o divije bet 60 pe 70 vloaz?

Penaos he divije gellet Anna gwelet eured he merc'h ha komz ouz he mab bihan, ma vije bet aet keit-se war an oad pa deuas da veza mamm?

Hag an darn vrasa eus ar gristenien a gred ec'h ana-vezas war an douar-man he mab-kaer hag he mab bihan.

Evit ma vije burzudus ginivelez ar Werc'hez n'oa ket ret e vije aet he mamm en tu all d'an oad ma ne weler ket ennan ken ar merc'hed a'll o tont da veza mamm.

Ar burzud graet e kenver Anna ha Joakim setu hen aman: 20 vloaz pe ouspenn a oa ma oant eureujet hag e oant c'hoaz disher; n'o devoa bugel ebet; c'hoant bras o devoa da gaout unan; an Aotrou Doue a deuas hag a zelaouas o fedennou; eun ael a gemennas d'ezo ginivelez eur verc'h evel m'her greas diwezatoch evit ginivelez Jezuz.

E broiou ar Sav-Heol ne dremen ket an traou evel ma tremenont ganeomp-ni, dre-aman; eno ar verc'h a c'hell dont da veza mamm hag a ehan da veza mamm, kals kentoc'h eget dre aman. Eno ma c'hell eur plac'h yaouank beza mamm da 14 pe 15 vloaz hag abretoc'h end-eeun, da 40 vloaz n'eo ket evit beza ken; rak-se n'omp ket evit kredi e vije aet santéz Anna, en tu all d'he 40 vloaz pa lakeas he merc'h er bed hag ar c'hroazioù hag ar bloaveziou o tremen e lec'h diskar he gened nemet he c'hreski n'o devoa graet ken.

D'ar re a gave abeg en e Itron Varia a Druéz (1) o veza m'en devoa roet d'ar Werc'hez eur penn yaouank,

(1) He skeudenn a welit e « Feiz ha Breiz » miz ebrel diweza, pajenn 169.

Mikel-Ange (2) a responte : « Ar Werc'hez a zo bet chomet yaouank atao; ar Werc'hez n'he deus ket gellet kosaat ».

Pell a-raok amzer Mikel-Ange, Yann Gerson (3) a zispenne lavariou ar re a venne rei da gredi e oa koz mat sant Joseph, pa zimezas gand ar Werc'hez, o lakaat dirak o daoulagad ar gomz-man eus ar Skritur Sakr : « Juvenis cum Virgine... et gaudebit sponsus super sponsam » : An den yaouank a en em unano gand ar Werc'hez hag an hini zimezet a raio levenez an hini a vezo dimezet ganti ».

Mat, komzou Mikel-Ange ha re Yann Gerson diwarbenn ar Werc'hez ha sant Joseph a c'hell ivez beza laket da dalvezout pa gomzer eus santez Anna; e lec'h he diskouez dindan stumm eur vaouez torret he c'horf outi gand an oad hag al labour, diskouezomp hi dindan stumm eur vamm-goz hag he deus etre 36 vloaz ha 40 vloaz, stumm eur vaouez eta hag a zo c'hoaz en he gwir wella, e kreiz he nerz hag he gened.

Evelse eo o deus he diskouezet war o zaolennou kaer hag a virer atao al liverien vrudet, Leonard de Vinci, Pinturichio, Luini ha meur ha hini all. Edoug he buhez, ha zoken war he zremenvan, santez Anna he devoa eun dremm dudius da welet, rak ar zantelez ha netra ken eo a c'hell kaeraat ha yaouankaat an den. Ar Werc'hez, eme Vikel-Ange, a jomas yaouank atao; santez Anna, ivez, evit kosaat, ne gollas tamm eus he gened : chom a eure yaouank atao!

Santez Anna a deuas da veza mamm-goz Hor Zalver d'he femp pe c'houec'h vloaz hag hanter kant hag hervez Katell Emmeric e varvas d'he 78 vloaz hag he mab bihan a c'helle kaout neuze bloaz pe zaou vloaz war nugen.

Bretoned, kemeromp niverus hent Keranna d'ar 26 eus ar miz-man ha d'eomp di da bardona :

*Neb ne gar ket Mamm ar Werc'hez
Eus Breiz-Izel n'eo ket hennez!*

- (2) Mikel Ange (1475-1564).
(3) Yann Gerson (1362-1428).

ITRON
VARIA
ar
WIR-SIKOUR
GWENGAMP

ROUENZ e tle beza ar Vretoned n'o deus ket klevet hano, eur wech, da vihanan, en o buhez, eus Itron Varia ar Wir-Sikour. Unan eo eus lec'hioù santela Breiz. Meur a hini avat, a gav d'in, a zo diouzek holl e kenver istor ar pirc'hirinded-se.

Eur gerig bennak diwar e benn ne ray droug da zen ebet hag a ray vat da unan bennak marteze.

Setu an traou em eus sonj displega e berr komzou.

- 1) Istor devoision Itron Varia ar Wir Sikour.
- 2) Istor iliz Itron Varia.
- 3) Istor ar skeudenn.
- 4) Petra oa ar « breudeur gwenn ».
- 5) Petra eo ar « pardon bras ».

**ISTOR
ITRON VARIA AR WIR SIKOUR**

N'oar ket evit lavaret da be boent eus bet hano evit ar weh kenta e Gwengamp, eus an devoision d'ar Werc'hez Vari. Ar pezh a c'heller diskleria hep aon da fazia eo ez eo koz-koz an devoision-se etouez ar Vretoned.

An iliz kenta savet e kêr Wengamp a zo bet gouestlet d'an ebestel Per ha Paol.

A-unan gant hini an daou abostol devoision ar Werc'hez Vari a c'hounnezas buan kalon Gwengampiz. A-nebeudou zoken an Itron Varia a gemere lec'h an ebestel hag eun dervez an iliz a voe lakaet e hano ar Werc'hez.

Hervez ar pezh a lennomp e prosez santelez Charlez Bleiz, Itron Varia Wengamp a oa brudet bras er pevarzekvet kantved hag eur mor a dud a zirede bep bloaz da sadorn ha da sul kenta miz gouere, da bardona d'he iliz.

Kement-se a ro sklaer da anaout n'edo ket an devoision d'ar Werc'hez Vari etouez Breiziz war he dervez kenta er pevarzekvet kantved.

AN ITRON VARIA DINDAN ZOUAR

Ar Vretoned, a-unan gant o duked, o deus enoret ar Werc'hez Vari e kêr Wengamp, a-hed ar c'hantvedou hag abaoe kantvedou kenta an Iliz.

N'eo ket bet hi enoret avat dioustu dindan al lezhano a WIR-SIKOUR.

Galvet eo bet da genta : ITRON VARIA DINDAN-ZOUAR en abeg d'eur chapel savet dindan or-dal an iliz. Er chapel-se e veze enoret skeudenn ar Werc'hez.

Aes awalc'h eo gouzout eus a belec'h e teue an hano-se da Itron Varia Wengamp.

E kêr Chartres e veze enoret an Itron Varia, (eur pen-

nad mat a oa) dindan an hano-se hag an hevelep hano a roe an Drouized gwechall d'ar Werc'hez a dlie genel eun den. Ar Gelted, end-eeun, o doa klevet komz diwar-benn ar vaouez dispar-se. Enori a raent eta eur skeudenn e koad, kizellet e doare iskis a-walc'h hag a ziskoueze ar Werc'hez en he azez, he daoulagad kloz hag eur mabig war he barlenn.

ITRON VARIA AN HALGOET

Galvet e veze c'hoaz an Itron Varia, e Gwengamp, a-raok ar pevarzek kantved ITRON VARIA AN HALGOET, (pe an Halegoet).

Da gredi eo o deus ar Vretoned roet an hano-se d'ar Werc'hez en envor eus ar c'hoad a oa endro d'ar c'ho e veze enoret ennan gant an Drouized skeudenn ar Werc'hez a dlie genel.

Halgoët eo ar ger Halegoet, berraet, da lavaret eo koad haleg.

ITRON VARIA AR WIR-SIKOUR

Met al lezhano a dlie beza roet da Itron Varia Wengamp goude ar pevarzek kantved, an hano a garo kement Breiziz e adlavaret evit kaout-tro da ziskouez o c'harantez da Vari hag o fizians divent enni eo an hini a ITRON VARIA AR WIR-SIKOUR.

Hon Tad Santel ar Pab Urban VI (1389) a gemennas lida, en iliz a-bez, gouel ar « weladenn » pe « mister ar Werc'hez Vari o vont da welet he c'hiniterv santez Elizabeth ».

Mister ar weladenn-se eo mister ar garantez.

Dre garantez evit he c'hiniterv santez Elizabeth, ar Werc'hez Vari ne c'hin ket evit treuzi meneziou ar Galile ha mont, betek Ain-Karin (bremen Sant-Yann-Vadezour) da gas Doue d'ar frouez a zouge santez Elizabeth hag a dlie beza sant Yann Vadezour.

An Aviel, hag a zo koulskoude ken sioul war gement tra a zell ouz ar Werc'hez, n'eo ket bet evit tevel an degouez-man : Mari a yeas buan, « cum festinatione ».

Kement-se a ziskouez pegen bras oa he c'harantez pa he douge a-dreuz ar menezioù.

Mari eo, end-eeun, ar vaouez karantezus. Bez 'ez eo ar wir sikour e pep darvoud.

Bréiziz a gare re ar Werc'hez Vari evit dizenti ouz an Tad Santel ar Pab hag ouspenn Mari he doa sikouret ken alies Breiziz hag o duked e-doug ar bloavezioù hag ar c'hantvedoù tremenet!

Mari a zo bet atao gwir sikour ar Vretoned. Hiviziken ne vezo hi galvet ganto nemet dre an hano a ITRON VARIA AR WIR-SIKOUR.

ISTOR ILIZ ITRON VARIA AR WIR SIKOUR

A-viskoaz n'eus bet nemet eun iliz d'ar Werc'hez e Gwengamp. An iliz-ze a oa anezi, hep mar ebet, e amzer Charlez Bleiz. Lenn a c'heller, end-eeun, e prosez e santelezh : « Evitan da gaout eur chapel en e gastell, Charlez Bleiz douget gant e zevosion a yae da iliz an Itron Varia ».

An iliz-ze a zo bet kresket, chenchet a-hed ar c'hantvedoù met gallout a reomp lavaret n'eo nemet an hevelep iliz bepred.

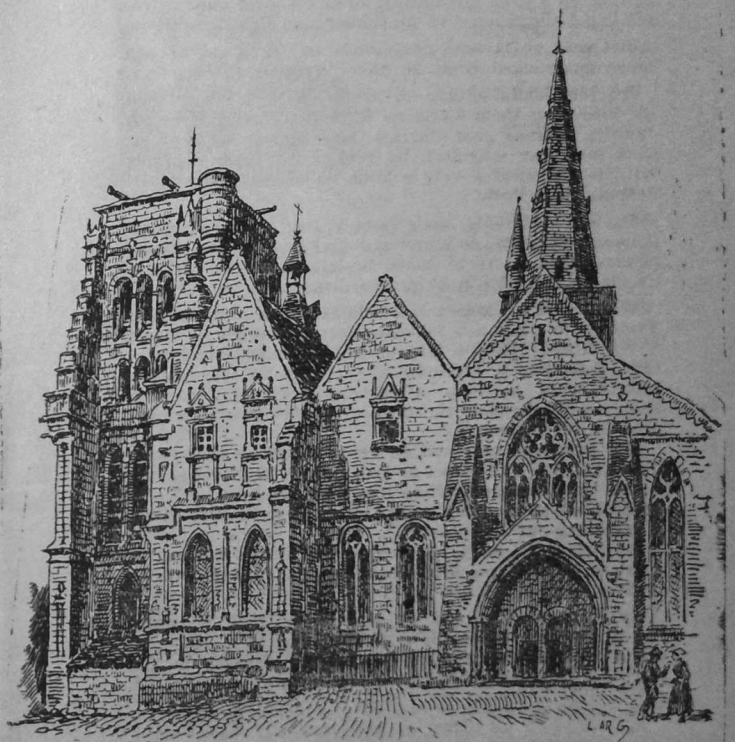
Eul lodenn anezi a zo bet savet en trizekvet kantved, eul lodenn all er pevarzek kantved ha lodennoù all er pemzekvet, c'houezekvet ha seitekvet kantved en doare m'en deus pep rummad tud a-hed ar c'hantvedoù lakaet e vaen da beurober iliz an Itron Varia ha lezet enni merk e labour.

An diabarz, taval eun tammig, a zoug d'ar bedenn.

A bep tu ez eus chapelioù kaer, gwer livet a briz warno.

Ar chantele, savet dreist-holl gant duked Breiz, er pemzekvet kantved, a zo eun dudi evid al lagad. Skanv, ar postou moan a zav er vann hag a ya da goll e nervennoù ar volz. Eun aoter gaer, e marbr, ha beziou kizellet ha meur a dra gaer all a ra eus iliz Itron Varia Wir-Sikour unan eus ar re dalvoudeka a zo e Breiz.

Met klask a rit skeudenn vuzudus an Itron Varia? N'he c'hlasit ket en iliz. Bez 'eman en nor-dal, e tu an hanter-noz, savet uhel war eur skor. An nor-dal-man en abeg d'ez i a zo hanvet : or-dal an Itron Varia.

ILIZ GWENGAMP

Anat eo o deus pirc'hirined Breiz sikouret gant o frofou hag o aluzennoù seve! an ti kaer-man d'an Itron Varia.

Ret mat eo lavaret goulskoude eo bet graet ar pep brasa gant duked Breiz ha duked Penteur.

An hini kenta, diouz ma kreder, a lakaas sevel eun iliz kaer d'an Itron Varia eo Gien ar Penteur. E werc'h Janed a zimezas gant Charlez Bleiz. Heman en deus lakaet sevel eur sakreteri, ha roet profou kaer d'an iliz ha d'ar chalonied a veze o kana an ofisou e-harz skeudenn an Itron Varia.

Per II (1441-1457), mab Yann V, hag e wreg Franseza Amboaz, da genta, en amzer ma oant komted Gwengamp, goudeze epad ma voent duked Breiz, a garas dont da bedi da iliz an Itron Varia ha profou dispar a rojont d'ezhi.

War o herc'h Fransez II (1459-1488) ha Marc'harid a Vreiz — ar re-man a lakaas sevel ar chantele — Anna Vreiz (1505), Yann a Vrosse, duk Etampes, komt Penteur, Sebastien a Luksambourg (beziat en iliz, Mari a Luksambourg ha komt Chambord a sikouras gant o skoueriou hag o danvez enori ar Werc'hez ha kaeraat bepred he iliz venniget.

Eur gurunenn gaer evit an iliz-ze eo bet an enor graet d'ezhi gant hon Tad santel ar Pab Leon XIII. Savet eo bet e renk an ilizou-meur bihan d'ar 24 a viz here 1899. An enor dispar-se a zo bet embannet er bloavez 1900 dirak 8 eskob hag eur mor a dud.

Ar prezeger gallek, an Aotrou 'n Eskob Rumeau a c'halvas Itron Varia Wir Sikour « pirc'hirined broadel Breiz ».

Ar prezeger brezonek, an Aotrou 'n Eskob Dubourg hag a dlie beza diwezatoc'h kardinal Roazon a denereas muioc'h c'hoaz kalonou ar pirc'hirined dre ma komze d'ezo eus madeleziou Mari en o yez o-unan.

ISTOR

AR SKEUDENN

E penn kenta ar seitekvet kantved e voe lakaet e iliz Itron Varia Gwengamp eur skeudenn nevez eus Itron Itron Varia ar Wir Sikour.

N'ouzor ket petra eo deut an hini goz da veza. M'oarvat oa deut da vreina hag eo bet ret ober eun all da gemeret he lec'h.

Ar skeudenn nevez kempennet e penn kenta ar seitekvet kantved a chomas en iliz hag a voe enoret gant an dud betek amzer an Dispac'h bras.

Neuze e voe roet urz da soudarded ha da dud eus kêr Gwengamp da zistruja kement tra a oa en iliz. Ar skeudennou a voe dibennet, torret holl.

An iliz hec'h-unan a deuas da veza eur c'hraou-kezeg.

Hogen skeudenn an Itron Varia o koueza d'an traon eus he zron a voe dibennet. Unan eus an dud a oa war al lec'h a guzas buhan ar penn en hevelep amzer gant eun tamm all eus ar skeudenn venniget.

Ar penn-se eo a weler breman war an tron e or-dal an Itron Varia.

Lakaet eo bet eno e kreiz an noz etre deiz kenta hag eil devez miz gouere 1805, dre guz, gant an Aotrou Legain, kofesour an den en doa sovetaet an tamm releg prizius-se.

An dud a ziredas niverus bras da bedi ar Werc'hez Vari a oa bet ouz o sikour epad an Dispac'h.

Deut int bet niverusoc'h c'hoaz en devez m'eo bet krunet ar skudenn santel, dre urz hon Tad Santel ar Pab, gant an Aotrou 'n Eskob Le Mée, eskob Sant-Brieg.

Hon Tad Santel ar Pab en doa skrivet d'ar 16 a viz mae

1857 « e roe da anaout hag e kenne a greiz kalon ma vije skeudenn an Itron Varia Wir Sikour hag hini ar Mabig Jezuz kurunet kant kurunennou aour... »

Dan eiz a viz gwengolo eus an hevelep bloaz an diou gurunenn a voe lakaet war benn ar Werc'hez hag he Mabdirak 20.000 birc'hirin.

Kement a dud a oa, end-eeun, ma voe lakaet koataj war an toennou evit an dud.

Gant eur mor a gan, epad ma trouze ar c'hanolliou, soudarded Sant-Brieg, 600 beleg hag an 20.000 birc'hirin a ambrouge ar skeudenn venniget douget gant beteien dindan eun daez seiz herminiget liou gwer.

Ar Werc'hez a zouge eur zae wenn bevennet gant liennou aour ha war he dioukoaz eur vantell c'hlas a lugerne dindan bannou alaouret an heol...

Hag abaoue ar skeudenn vuzudus a vous'hoarz war he zron d'ar bardonerien daoulinet war leur an nor-dal.

AR « BREUDEUR GWENN »

Diaes awalc'h eo gouzout ervat pegoulz eo bet savet breuriez « Ar Breudeur gwenn ».

En amzer Per II ar breudeur a oa galvet « diskibien Jezuz » ha karget e oant gant Per II da zerc'hel ar peoc'h etre an tri urz : ar veleien, an noblans hag ar bobl.

Adalek ar bloaz 1488, ar « breudeur gwenn » a voe karget da drugarekaat ar Werc'hez Vari evit beza save-taet kêr Wengamp er bloavez-ze, eus arme Bro-C'hall en he fenn beskont Rohan.

Ar banniel a zougent epad ar brosesion a ziskoueze skeudenn ar Werc'hez gant ar geriou-man.

Funiculus triplex difficile rumpitur

Eur fun a deir neudenn a zo diaes da derri.

Ar fun a deir neudenn oa an tri urz unanet gand ar garantez.

Ar breudeur gwenn o doa eur vodadeg bep bloaz da zeiz gouel ar pardon bras. Klevet a rankent an oferenn en devez-ze ha mont holl d'ar brosesion vras.

Breuriez ar breudeur n'eus mui anezl.

Savet ez eus bet eur vreuriez all gant hon Tad Santel

ar Pab Pi IX, « Breuriez Itron Varia Wir Sikour ».

Ar vreuriez-man a zo bet laketaet e renk an arc'hbreuriez gant hon Tad Santel ar Pab Leon XIII d'an eiz a viz mezeven 1903 ha karget a induljansou.

Ar « breudeur gwenn » o deus gounezet karantez hag anaoudegez-vat Itron Varia Wir Sikour, rak bet int bet madoberourien vrasa he iliz.

AR PARDON BRAS

Pardon bras an Itron Varia Wir Sikour a vez lidet kaer bep bloaz da sadorn ha da sul kenta miz gouere. Gouel ar « weladenn » a zigouez d'an 2 a viz gouere hag evit rei tro da Vreiziz da enori ar mister-se eo bet lakaet a bell 'zo ar gouel bras d'ar sadorn ha d'ar sul kenta eus an hevelep miz.

Pardon Itron Varia Wir Sikour eo pardon ar Sakramant meulet ra vezo. N'oar ket evit niveri ar c'homunionou a vez roet bep bloaz, da genver an deiz-se.

Met ar pezh a ra c'hoaz kaerder ar pardon eo ar brosesion a loc'h eus an iliz d'ar sadorn da nav eur noz. Goude beza graet tro kêr ha beza pedet e-kichen an tantad, ar brosesion a deu en dro d'an iliz war dro unek eur.

An dud a gar reseo ar gomunion d'an oferenn hanternoz a vez kanet raktal goudeze.

Prezegerien vrezonek ha gallek a ro da glevet da bep hini meuleudiou ar Werc'hez venniget hag anaoudegez ar bardonerien.

Pardon Itron Varia Wir Sikour a zo bet, hed ar wech, pardon ar vrezonegerien. Ra chomo dreist-holl o fardon d'ezo...

BROGAROUR

Ar Prad falc'het

SETU falc'het ar prad! — Dec'h pa 'z oun tremenet
Oa plijadur gwelet, 'n touez ar yeot, ar bleuniou,
Ken sart o daoulagad, ken pinvidik livet;
Ha selaou ar skrilhed, kana d'ê o soniou!

A bep ment oa eno, hag ive a bep liou,
Re c'hlas ha re velen, ha re rus ha re wenn,
Hag holl e oant laouen, goude ar gwall deiziou,
Ha ken koantik 'savent, pa dremenen, o fenn!

Melvennou kaer Doue ha c'houïed alaouret
Ha kelien rus ha glas a rae d'ezo al lez;
An heol 'c'hoarze outo, an heol kaer benniget,
Hag an evned 'gane, tro-dro ebarz ar gwez.

Allas! er mintin-man eur falc'her diremed
A deuas gand e falc'h hag hep keun na truez,
An den fall digalon, holl en deus o falc'het!
Ha ma c'halon a zo leun a dristidigez!

Me 'oar eur falc'her all, e hano ar Maro,
Hag a falc'h 'n touez an dud, a had dre holl glac'har;
Koz ha yaouank, eun deiz, holl hoil hon diskaro!
N'em eus neb aoun outan; gallout ra dont, ma kar....

F.-V. AN UHEL

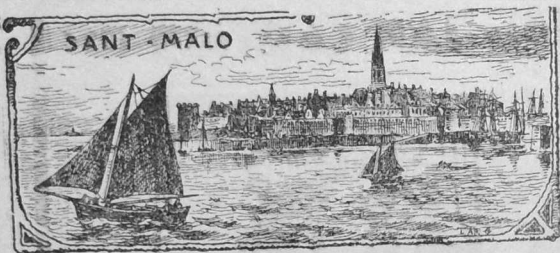
1534 JAK CARTIER 1934

Ar Reder Mor

PEVAR c'hant vloaz a zo, er bloaz-man, eur Breizad
gouez ha n'oa ket c'hoaz anavezet gant tud an Europ :
ar C'hanada. Kenta tra a reas goude beza graet e zis-
kenn war an douar nevez-se a voe sevel kroaz Hor Zalvei
a-uz aot an Domder, d'ar 24 a viz gouere 1534.

Gouelioù kaer a vezo graet er C'hanada, en hanv-man
da drugarekaat an Aotrou Doue da veza teurvezet lakât
sklerijenn ar feiz da lufra a-us ar vro-se, breman ez eus
400 vloaz ; hano a vezo, meur a wech, edoug ar gouelioù-
ze, eus hor c'henvroad brudet Jak Cartier, ha setu perak
e savomp ar pennad-skrid-man da rei da anaout d'hol
lennerien petra eo bet ar reder-mor a zigoras eun hent
nevez d'ar gelennadurez kristen d'en em skigna betek
penn pella ar bed, breman ez eus pevar c'hant vloaz.

Jak Cartier a oa eur martolod kalonek ha dispont, evel ma 'z eus kalz en hon arvorioù ; ginidik e oa eus a Zant-Malo ; eno e teuas er bed d'an 31 a viz kerzu 1494, er bloaz ma tizoloas Kristof Kolomb ar Jamaik. Ne oa hano neuze, gand an holl, nemed eus an douarou nevez a gaved en tu all d'ar mor bras ; adalek bloaveziou kenta ar XVIe kantved listri Breiz a veze o pesketa ar moru, tro-war-dro d'an enezi a c'halver breman « an Douar Nevez » ; Jak Cartier, den a vor, kerkent ha ma c'hellas bale, evel an darn vrasa eus e genvroiz, a yeas abred da besketa d'an enezi-ze ha setu penaos e savas c'hoant gantan da vont dounoc'h er mor bras evit gwelet ha ne oa ket a vroioù all adre an enezi-ze. Daou vloaz ha daou ugent en devoa pa 'z eas, er bloaz 1533, da lavaret da Philippe de Chabot, amiral Frans, en devoa c'hoant da vont da ober eun droiad er morioù pell, evit gouzout petra oa dre-eno ; Fransez I, roue ar Frans, a gavas mat e venoz hag a roas 6.000 lur d'ezan da ober e dro.

KENTA TRO

Jak Cartier a yeas eus a Zant-Malo, gant daou lestr, 61 den war bep hini anezo, d'an 20 a viz ebrel 1534 ; ugent dervez goude edo en Douar Nevez ; d'ar 27 a viz mae, e tigoaze e pleg-mor ar C'hestell, etre al Labrador hag an Douar-Nevez ha d'ar 24 a viz gouere e reas

e ziskenn e aot Gaspé, el lec'h ma lakeas sevel dioc'htu eur groaz, merk ar c'hristen, dirak tud ar vro, mantret o welet eur bern diavaezidi o tont da ober o diskenn en o zouez.

En aoun rak ar gwall-amzer ne c'houlennas ket chom da zale nemeur dre eno ha, d'ar 5 a viz gwengolo 1534, edo distro, adarre, da Zant-Malo.

Dizoloet en devoa douarou nevez ha ne oa bet den eus an Europ enno biskoaz ; roue ar Frans, Fransez I, pa glevas an nevezenti, her c'hargas da zistrei, evit kemetret perz, en e hano, eus ar broioù nevez-se a venne lakat da ober eun astenn d'e rouantelez.

EIL TRO

Da zul bras ar Pantekost, 16 a viz mae 1535, goude an oferen-bred, e iliz Sant-Malo, an Aotrou Bohier, eskob Sant-Malo, a roas e vennoz, dirak ar bobl a-bez, da Jak Cartier ha d'e vartoloded ; tri dervez goude, ar reder-mor, tri lestr gantan, en faol-man, e lec'h daou, a gemere adarre penn hent an Douar Nevez.

D'an 10 a viz east, deiz gouel sant Laurans, ec'h en em gavas en eun aber, leun a enezennou, a hanvas Sant Laurans, hag an hano-ze eo a zoug abaoe kouz hag ar ster a gouez ebars.

Pignat a eure hed-a-hed ster vras Sant Laurans ; d'ar 14 a viz gwengolo, e taolas an eor en eul lec'h a hanvas ar Groaz Santel ; antronoz, unan eus pennou bras ar vro, Donnacona, a deuas d'e gaout ; daou zen diwardro Gaspé hag a oa aet gantan, er bloavez a-raok, da dremen ar goanv da Zant-Malo, a oa deuet a-benn, gand an amzer, da zistripa eur ger galleg bennak ; gant sikour an daou zen-se e c'hellas en em glevet gant Donnacona.

D'an 2 a viz here, Jak Cartier a en em gavas e kêriadenn Hochelaga hag a hanvas ar menez a oa harp enni Montreal ; distrei a eure d'ar Groaz Santel, da dremen ar goanv ; siouaz, ar goanv a voe kalet ha pemp war-nugent eus e dud a varvas gand ar c'hlenved-mor ; muioc'h a vartoloded en divije bet kollet c'hoaz anez ma teuas eun den gouez da lavaret d'ezo eva tizan diwar deffou ha kroc'hen eur wezenn a hanve anmeda.

Pa voe pareet e dud, Jak Cartier a gemeras penn an hent da zistrei d'ar gêr, en eur gas gantan Donnacona ha nao den all eus ar vro en devoa tapet dre finesa ; abeg a c'heller kaout ennan da veza c'hoariet eun hevelep taol yut da dud hag o devoa laket o fizians ennan ; marteze, n'en devoa graet an taol-ze nemed evid o gounit d'ar feiz kristen rak d'ar 25 a viz meurz 1538, e voe badezet tri anezo, e Sant Malo, ha paeron e voe, e-unan, da unan eus an tri gristen nevez-se.

D'an 9 a viz gouere 1536, e oa dizro da Zant-Malo : triouec'h miz e oa bet oc'h ober e dro.

Ar broiou nevez en devoa dizoloet o devoa eun dalvoud dezegz divent, met neuze ar Roue en devoa a-walc'h da ober o stourm ouz an impalaer Charlez V.

TREDE TRO

Pemp bloaz hepken goude, Fransez I, a hanvas eun dijentil eus ar Pikardi, de la Roque, Aotrou Roberval, da roue, en e lec'h, er C'hanada ; Jak Cartier a voe pedet da vont d'e gas d'e rouantelez ha d'an 23 a viz mae 1541 edo war ar mor, evid an trede gwech evit mont etrezek ar broiou en devoa dizoloet ; e lec'h mont d'e heul, dioc'htu, Roberval a gemeras e amzer ; Jak Cartier, en em gavet e aber Sant Laurans, a jomas eno nao miz d'e c'hortoz ha pa oa skuiz a-walc'h ouz e c'hedal e kemeras hent Breiz ; en em gaout a eure gant Roberval en Douar Nevez, met ne vennas ket dizrei, war e giz, gand eur penn-skant eveldan.

Seitek miz e oa bet en taol-man oc'h ober e dro ; koll e amzer en devoa graet ha netra ken.

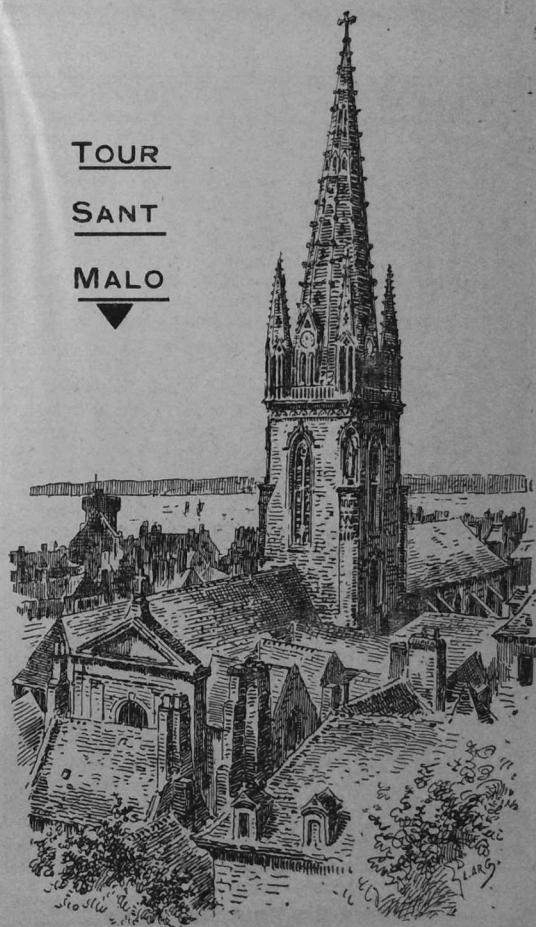
PEDERVET TRO

Er bloaz 1544, ez eas evid ar bedervet ha diweza gwech, d'ar C'hanada, da gerc'hat an traou a oa aet ganto tri bloaz kentoc'h hag o devoa lezet, war o lerc'h, dre ma 'z edont o sonjal chom dre eno evid atao ; ar roue goude beza hen harpet, eur pennadig, hen dileze, hag ar C'hanada a oa o vont da veza ankounac'haet gand an Europ epad hanter kant vloaz all c'hoaz.

Jak Cartier a varvas e maner Limoelou, harp e kêr Sant-Malo, d'an deiz kenta a viz gwengolo 1557.

Y.-V. P.

TOUR
SANT
MALO

Diabarz iliz-Veur Sant-Malo

Klemmou ar Zoudard

WAR DON : *Petra zo 'nevez e Ker-Iz ?*

RIST eo buhez ar zoudard paour,
Pell eus e dud, pell eus e vro,
Klozet en eur c'hazarn dizaour,
Mogeriou uhel en he zro.

En aner e klask d'ar mintin,
Gwelet an heol o sevel drant,
Ha klevet c'hoaz moueziou sklintin,
Al laboused savet er vann.

Rag an tiez uhel a dag
Bannou an heol er ruiou striz,
Ha noz-deiz an trouz gouez a lak
Ma dioukouarn paour da veza skuiz.

Ma raer meuleudi d'ar gêr-benn,
'Vit an traou kaer a zo enni,
D'in-me, bemdez, e torr ma fenn,
Bilken n'helo ma zouelli.

Netra ne dalv hor maeziou glas,
Netra ne dalv kan an evned,
Netra kaeroc'h 'get ar mor bras,
An oabl sklêr, an heol, ar stered.

Pegoulz e splanno an deiz kaer,
Ma c'hellin kemer evit mat,
An hent evit dizrei d'ar gêr,
Daved ma Bro, ma mamm, ma zad.

Peur e c'hellimp er pardoniu,
Kerzet, adarre, daou ha daou?
Peur e klevin c'hoaz an toniou
Ne skuizer morse d'o selaou?

O! gellout beva e frankiz
Beza digabestr en ma bro
E bro garet ma yaouankiz
Peur e c'hellin beva en dro?

Benniget ra vo an devez
Ma tigor, 'vidomp an nor!
Bras e vezo hol levez
E deiz hon distro en Arvor.

P. L.

Caserne de la Pépinière, Paris.

PERIG HAG AZILIS

Gened ha Youankiz

EUR medisin brudet, poanier ha gouiziek, en devoa graet eur gavadenn hag a lakae tud (merc'hed pa livirin gwelloc'h) da ziredet d'e gaout sul gouei ha pemdez! Ma karfe e vije bet chomet heb tamm, rak a-vech ma c'helle kaout peoc'h epad eun hanter- eur da greisteiz. Heb ehan e vez ar c'hloc'h o sini, hejet gant tud o devoa hast d'e welet, da gievat gantan eun ali. Rak, ouz ar gwasa eus ar c'hlanvejou en devoa kavet al louzou : ous ar gozni !

Merc'hed, aet pell diouto gened ha yaouankiz, plac'hed yaouank koz, inouet o redet an hentchou heb kaout boutou diouz o zreid, mammou lorc'hus a gave diaes kosaat ha gwelet o merc'h, en he bleun, o kemeret o flas, holl ez eent da c'houlenn s'hoazell digant an den desket, a gave tro d'o c'hennerzi ha d'o lakat eurur! Hag abenn eur pennad ho pefe gwelet ar vamm ker flamm hag he merc'h, ar plac'h yaouank koz, koantaet ha laouenaet, o vont da zimezi; an holl verc'hed yaouankaet, o kana meuleudiou o madoberour.

Eun dervez, e oa leun a dud o c'hedal an or da zigeri, p'en em gavas c'hoaz diou blac'h yaouank eus ar re vraoa, etre triouec'h hag ugent vloaz; ar re-all a zellas outo gant souez, gant avi ive :

« — Da betra, emezo, eo deuet an diou rozenn-ze aman? e dek leo, tro-war-dro, n'eus ket koantoc'h egeto, na yaouankoc'h! Ar genta, gant he diou-voc'h ruz-wenn, he daoulagad glaz, he bleo melen; eben, gant he dremm laouen, he bleo du rodellet hag he lagad lemm! n'eo ket aes gouzout pehini eo ar goanta! »

D'an ampoent, hag epad ma komze an dud anezo, ar medisin a oa staget da labourat ha tro an diou yaouank

en em gavas dillo. An Aotrou Jaim (e hano oa) a c'houlennas raktal :

— Ha petra a dalv d'in an enor d'ho kwelet, dimezelled?

— Ni, eme Laora he bleo melen, a zo deuet d'ho kaout en hano merc'hed yaouank ar vro! Eur gaou spontus a rit deomp! eo, eo, miret ouzomp da zimezi a rit!

— Biskoaz kement-all! eme ar medisin.

Laora a gendalc'has :

— Ar re goz a roit d'ezo, a-nevez, yaouankiz ha gened vezo dibabet gand ar bôtred yaouank kentoc'h egedomp-ni, rak muioc'h a skiant o deus, muioc'h a finesa ha bravoc'h marvailhou, ha ni a jomo da goza hon-unan, abalamour d'eoc'h. Ha goulskoude, ma karfec'h sonjal, ar re-ze a oa echu o amzer, ha ni a zo nevez deuet er bed!

An Aotrou Jaim a vousc'hoarzas :

— Deuit disadorn d'am c'haout, adarre, emezan, plijadur am bezo o klevet ho rebechou ha da c'hedal, ez an da bleustri war ar pezh hoc'h eus diskleriet d'in!

Ar medisin n'oa na diskiant, na koz ; pôtr yaouank oa c'hoaz, met ne jomas ket peñ, rak d'ar zadorn e plijas kement Laora d'ezan ma he goulennas da bried.

Hen a oa eun den fur, eun den a èr vat oa ive, eur vicher vat en devoa, ha Laora a asantas a greiz he c'halon :

— Me, da vihana, emezi, ne jomin ket plac'h yaouank koz! met, ho pedi a ran, d'am zro, da rei d'in va goulenn!

— Ha pa ve va holl danvez her roin deoc'h, va muia karet :

— Nann, roit d'in hebken ho louzou burzudus, al leoriou o deus hoc'h hentchet d'e gaout, hag adalek an dervez-ma, arabad eo deoc'h ober implij eus ho kouiziegezh, war an dra-ze, ouz priz ebed! Re a aoun am bije na vijec'h touellet gand eur vaouez all!

Rei a reas e c'her, ha pemzek dervez goude, Laora, barret a levenez, a zaoüline en iliz e-kichen an Aotrou Jaim, he fried evid ar vuhez....

.....
Mont a ra an amzer endro! dek vloas a zo abaoe, pemzek vloaz ma kirit!

Ar wreg yaouank a zo drant ha koant atô, c'houec'h krouadur he deus, c'houec'h eus ar re vraoa ; hogen, pa zell ous he mellezour, e teu, alies, an dour en he daoulagad, rak merkou ar gozni a anavez war he zal ; staga a ra he bizaj, ken diroufenn gwechall, da griza gand an oad! Hag eun dro, diouz an noz, ken doaniet ha tra, e laka he daouarn war diouiskoaz he gwaz, ha, gand eur vouez erbedus, e vouskomzas evelhen : « Digas d'in eur vuredad eus da louzou burzudus. »

— Va dous, eme ar medisin, va ger am eus roet d'id, ne rafen morse implij eus va c'havadenn, ous priz ebed! Ne 'z in ket a-enep va ger. Met, desk brema ez eus eur c'hened all a bad hirroc'h eget hini ar c'horf hag eo hini an ene ; bez fur, kempenn, sioul, leun a vertuziou, bez ar vaouez nerzus, meulet er Skritur Sakr, ha da bried, da vugale, da zervicherien a vo evurus en da serr.

TINTIN ANNA.

Divinadennou miz Gouere

1. — Ktittt dtttt tr ttr
tt t'ht ti, tte ttitt tt ttr.
2. — ttin ttwttt at tette
Ktttttt to ptt, tt t'ht tt tte.
3. — ttitt ttitt tt Fttt
tojte te lttt t gto.
4. — tu ta gtt, gtttt tt tat,
Str a tttt ttto.

(Degaset gant Jacques Léon, Plougerne).

5. — tet ttin, tte ttnt ja tette ttt,
vtt tet tte ttin tte tt tt.

(Degaset gant Marcelline Jézéquel, Guisseny).

Klaskit ha lakit er c'hrenn-lavariou kaer-se, ar geriou pe al lizerennou a vank. Arabad degas ar responchou ken na vezo moulet divinadennou eost ha gwengolo. Degasit d'eomp krenn-lavariou kaer all anavezet en ho pro.

Kuzulioù ar geginerez

Kaol
Farset

Lammit brasa deliou ar gaolenn, ar pemp kenta ; lakit, en eur bodez, eur zerviedenn net, ha war ar zerviedenn-ze, displeget brao er bodez, lakit an deliou bras, en o sav, tro-war-dro, evel ma vijec'h o klask lakat a-nevez, ar gaolenn en he fez, nemed e ranker lakat an deliou war o fenn, ar penn-uhela e fonz ar bodez.

Drailhit mat ar pezh a jom eus ar gao'enn, ha lakit an drailhachou-ze da rouza, war an tan, gand eun tamm amann, pe eun tamm lard teuz. Da c'houde, hen tennoc'h diwar an tan, hag hen lezoc'h da zistana a-raok lakat c'hoaz pevar vi ebarz, eun ognonenn zrailhet, eun nebeud persilh, bet rouzet en amann, pebr hag holenn, eul loiad kreunn bara bruzunet ; kemmeskit mat an holl draou-ze ha o zaolit er bodez, e kreiz an deliou bras. Krogit e pevar gorn ar zerviedenn, ha lasit tosta ma c'helloc'h d'an deliou, evel ma vijec'h o lasa eur zac'had fars ; lakit zerviedenn hag all en eur podad dour bero, sallet, epad eun eur bennak war an tan da boazat. Araok lakat ho pladad war an daol, diskoulmit ha lammit ar zerviedenn, goustadik, en aoun da freuza ar gaolenn. Taolit eun tamm amann teuzet war gorre, pe eul lipig all bennak. Setu aze eur pred diviz, p'eo gwir eman an holl draou dindan ho tourn.

Pa jom eun tamm kig poaz bennak, kig ejen pe gigue, a-zilerc'h eur pred, e c'heller e zrailha asambles gant ar gaolenn, e lec'h lakat kement a viou. **LIZIG.**

PANER VURZUDUS AR MEVEL FANCH

Pezig-c'hoari farsus en eun arvest

■ ■ gant Evnig Arvor ■ ■

(Pennad diweza)

DIVIZ XVIII

**KERLAN, AR VUGALE
GWENNOLE**

Sur, va contr, chadenn ebet n'em eus gwelet.

ALAN

Fanch 'zo eur paotr fin ! Hennez a oar hon tamall evit distrei ar sonjou diwarnan !

BRIAG

Martez sur ! Klevet 'm eus komz eus eur vatez a damalle d'ar vugale ar pezh a laere he-unan.

ARZEL

Ha me 'm eus lennet en eun istor penaoz eur mevel a laere arc'hant hag a damalle ar vugale ivez.

TREMEUR

Anavezet eo bet al laer ?

ARZEL

Sur avât ! (Fanch a deu, en eur lavaret : An draze eo ar gwella ! Aman e vo anavezet al laer).

DIVIZ XIX

KERLAN, AR VUGALE, FANCH

FANCH

(En eur lakat eur banerig war an daol).

Bugale, setu eur barner vuzudus! Ebarz ez eus eur c'haz gwenn, logotaer dispar, ha war an dro, eur sorser, eun divinour. Selaouit mat! Pep hini a dle tremen e zorn war e gein, ha pa zigouezo tro al laer e vo gwelet va sorser oc'h ober : miaou!.... Trever da genta!

TREVEUR

Miaou ebet!

FANCH

(a grog e dorn Treveur hag hen lak d'ezan adre e gein) Dousik! Kuzit ho torn adre ho kein, hag ar re-all a ray kemend-all.

GWENNOLE

Ha me eo al laer, va moutig?

BRIAG

Va c'haz bihan, te a gav gwelloc'h al logod eget al laeron, a gredan!

ALAN

Ar sorser, an divinour bras ne lavar ger ebet ; m'oarvat al laer 'zo pell.

LOIG

Divinour bihan, piou-ta eo al laer?

HERVE

Loenig koant ne rez miaou, ebet!

ARZEL

Piou eo al laer va c'hazig, n'eo ket me eo, ac'hanta?

TUAL

Na me kennebeut ta, va c'hazig flour?

FANCH

Dousik! Dousik! pa lavarín tri, pep unan a zavo e zorn... War evez! Unan... Daou.. ha... tri!!

AR VUGALE

(nemet Alan)

A! O! pegen lous eo hon dorn!

ALAN *(O c'hoarzin)*

Aha! Aaha! Mat 'zo graet! Mat 'zo graet! Duet oc'h gant Fanch!... Ginaoueien!! Me n'oun ket bet ken diot ha c'houi. N'oun ket aet da floura reun ar loen louz-se!

FANCH

Setu aze al laer ! A ! sapre kalimant, ro ar chadenn aman!

ALAN

N'eo ket me eo!

FANCH

(En eur heja ar paotrig)

Koz c'houil, ro ar chadenn pa lavaran d'it!

ALAN

N'eman ket ganin!.....

KERLAN

Fanch, petra 'zo?

FANCH

Setu, aotrou!.... Setu! Araok digas ar c'haz, em eus lak ket bleud ouz e gein evit gwenna o dorn d'ar vugale *(Fanch a zigor ar banerig hag ar c'haz a zailh er mêz, hag a dec'h buan-buan el lec'h ma c'hell)*. Es a-walc'h oa gouzout, n'en dije ket al laer kredet lakat e zorn war gein ar c'haz, gant aoun d'her c'hlevet o viaoual. Eur gavadenn vat eo bet va hini *(Da Alan, en eur e heja)* : Ro ar chadenn aman, lampoun fall!

ALAN

(*En eur lakat ar chadenn war an daol, hag o taoulina*) : Pardon, va eontr, pardon!

KERLAN

Pardon! breman?.... Pardon ebet evidout, peogwir, e lec'h anzav da bec'hed ec'h eus da genta, her c'huzet hag hen nac'het.... Laer ebet e maner Kerlan! Gra da bakadou ha kerz kuit! Warc'hoaz e skrivin d'az tad!
(*Alan kuit, mezek*)

DIVIZ XX

AN HEVELEP RE, NEMET ALAN

TUAL

Hor mestr-skol a lavar eo difennet gant Aotrou Doue, laerez ha lavaret gevier.

KERLAN

Ya va faotrig; al laeronsi, ar gevier a zo eneb d'e lezenn santel.... « Bepred leal e pep tra » setu ar ger a fell d'in ho kwelout oll o kemer evit reolenn-vuhez.

AR VUGALE

Hen ober a raimp!

FANCH

Ac'hanta! Seurt da Fanch Lagadeg n'eus ket! Henez a bak d'eoc'h al laer gant e baner vurzudus....

AR VUGALE (*En eur c'hoarzin*)

Ha gant e gaz sorser, e gaz divinour!

(*Alan a vez gwelet o treuzi al leurenn-c'hoari, du e benn, hag eur bakadenn gantan war e skoaz*).

FANCH

(*Laouen a c'hourc'hemenn*)

Dorn ouz dorn, bugale! Ha breman kan ha koroll ganimp! (*Ar vugale a ro an dorn an eil d'egile evit korolli; Fanch a en em lak er c'hreiz; Kerlan a ziskouez kaout plijadur vras. Ar vugale a goroll, o trei goustadig hag o vranskellat brao o divrec'h en eur zistaga mat holl gomzou ar ganaouenn a ganont bep eil tro gant Fanch* :

TON : N'e ket 'n ho ti, tavarnourez-ô!

(Sellet kannenneu Loeiz H. ha H. G.)

- Fanch Lagadeg 'n eus eur c'haz gwenn — ô
- Enebour bras al logodenn.
- Mar deo e gaz eul logotaer — ô
- Ez eo ouspenn eur gwall zorser.
- Eur gwall-zorser, eun diviner — ô!
- Da Lanig e lak c'houenn 'n e loer.
- Hag e lavar : « Krabiz, Lanig, — ô!
- Rak broudet out paourkêz paotrig!
- Broudet, flemmet da galon baour — ô!
- Perak laerez ar chadenn aour? »
- Pa rank tostaat ouz ar c'haz gwenn — ô!
- Kalon Lanig 'ra taoliou krenn.
- Krena 'ra 'tal an divinour — ô!
- Ken ne gred ket touch ar reun flour.
- An divinour, ar c'haz sorser — ô!
- 'N eus diskuilhet, kavet al laer.
- « Pôtrig flemmet gant da wall-dôl — ô!
- Alanig kêz ret eo restôl ».
- Ouz e goustians e stourm Alan — ô!
- Eus he flemmour ne ra ket van.
- Restaal a ra, pardon a c'houl — ô!
- Re ziwezat!... Kouet eo 'n e boull!

EVNIK ARVOR.

DIWEZ

FAZI :

War « Feiz ha Breiz » genver, p. 55 e lec'h :
Trever, niz an Aotrou Kerlan, 60 vloaz,

lennit :

TREVER, NIZ AN AOTROU KERLANN, 13 VLOAZ.

Tad-Koz, kontit d'in eun istor !...

— Eun istor Perig paour! met va holl istoriou am eus kontet d'it pell-zo.

— N'eo ket gwir, Tad-koz. Klaskit anat, hag oun sur e kavot c'hoaz unan bennak all. C'houi a zo bet betek ar C'hanada pa oac'h martolod; komzit d'in eus ar vro-ze ta.

.. Ya 'vat, bet oun er C'hanada, ha gwelet ha klevet em eus eno meur a dra souezus. Pa fell d'it eun istor, setu aman petra glevis eun deiz gant eun den eus ar vro-se :

Tostig da ger-vas Montreal; edon dirak eur park, n'oa ennan nemet mein rond : re vras, re vian, re grenn, a zablante beza bet ruilhet ha diruilhet er mor bras e-pad meur a gantved. Hag er park meinek-se, netra ne boulze. Souezet-holl, me' c'houlennas : perak an dra-ze? Respontet e voe d'in : « Aman e veve gwechañ eun toulladig labourerien douar. Holl e oant kristenien vat ; en em garet hag en em zikour a raent evel breudeur, hag edont eurus ha laouen e-kreiz o farkeier.

Eun devez avat, e teuas eun estranjour da jom en o-zouez, a deue, den na ouie eus a belec'h. Doare fall d'ezan, morse ne gomze gant den, ha beva a rae hep feiz. Morse na lakae e dreid en ilizou, hag alies e klevet ar blasfemou hag ar malloziou heugusa o tont eus e c'henou, Joze an Diaoul a veze graet anezan. Evit an holl ez oa eur spon-tailh, dreist-holl evit ar vugale, hag ar mammou, pa c'hoantaent ober d'o bugaligou beza fur, n'o doa nemet komz dirazo eus Joze an Diaoul.

*
**

Eur sulvez vintin, mouez skiltr ar c'hfeier, douget gant eun aezen glouar, a en em lede dre ar mêziou, o c'halver d'an oferenn tud vat ar barrez. Dre an henchou a gase d'an iliz, gwazed, merc'hed ha bugale a gerze niverus, gwisket en o c'haera.

Er memes amzer, Joze an diaoul, eur bal war e skoaz, a iae d'e bark, dre an hent down, e gi du ouz e heul. Mont a rae founnus, e benn pleget, en eur c'hrozmolat.

Eun den koz, o vont d'an oferenn a zigouez gantan, a rebech d'ezan e vuhez fall :

.. Eur vez eo, gwelout aman er vro-man eun den evel-dout!

An den fallakr a ia e kounnar-ruz. Dizac'ha 'ra war ar paourkêz-koz, eur bern malloziou hudur, mesket a vlasfemou, eus ar seurd ne glever nemed en ifern.

**

Daon! Daon! Daon!... Ar c'hloc'h bras a zone taoliou stank-stank. Ar galv diweza a daole, a zablante lavarout : Dont! Dont! Dont!... d'an oferenn!

Ar beleg a bigne ouz an aoter...

Er park Joze an diaoul a stage gant e labour, hag e c'hrougne e-tre e zent : « Me mont d'an iliz! A! biken! biken! »

Ar c'houezenn a ziruilhe diwar e dal ; skei a rae gant e bal, a gleiz hag a zehou, evel eun den dall ; e izili a grene, ha ne ouie ket perak...

A greiz-holl, eun trouz spontus evel trouz ar gurun ; an douar o krena, o frailha, o tigeri dindan treid Joze, hag an den dizakr a voe en eun taol-kont, sebelllet e-kreizenn an douar. Warnan ar frailh a zerrras.

Pa zistroas an dud eus an iliz, pegen souezet ne voent ket, o welout douar labourer ar park troet holl e mein, ar pez a weler herio c'hoaz.

FILHOR SANT ERWAN.

AR C'HATEKIZ DRE DAOLENNOU

An dek Gourc'hemenn

BUGEL bihan, lavar r'in petra eo DEK?
Dek gourc'hemenn.

Gourc'hemennou Doue a zo bet skrivet, a-viskoaz, e kalon an den; eno e wel ar pezh a zo mat; eno e wel ar pezh a zo drouk; gwas a pezh a zo, an den a deuas da veza ker fall ma ne c'helle mui, war e veno, o lenn eno ha Doue o skrivas neuze war ar maen, hag e diou daolenn e renkas an dek gourc'hemenn, hag o roas da Voysez, war menez ar Sinai, e kreiz an tan hag al luc'hed, 1.500 vloaz bennak a-raok donedigez Hor Zalver.

War an daolenn genta e oa skrivet :

I. Me eo an Aotrou da Zoue; ne laki doue all ebet skoaz-ha-skoaz ganen.

II. Ne liviri ket, en aner, hano an Aotrou, da Zoue.

III. Arabad e vezo d'it ankounac'haat santelaat deiz an ehan.

War an eil taolenn edo ar seiz gourc'hemenn all :

IV. Enor da dad ha da vamm, ma fell d'it beva koz.

V. Ne la zit ket.

VI. Ne gemeri ket da bried pried eun all.

VII. Ne laeri ket.

VIII. Ne zougi fals-testeni ebet a eneb da nesa.

IX. Ne glaski ket kemeret da bried pried eun all.

X. Ne glaski ket kaout evidout da unan, na ti da nesa, nak e bark, nag e vevel, nag e vatez, nag e ejen, nag e azen, na netra 'n holl eus ar pezh a zo d'ezan.

kredit, pe ne gredit ket, ar goulou a oa e beg an tour bras na rae nemet mervel, ha tra souezus! kaer en doa mervel, hag e varve ouspenn dek kwech bep minut, e veze ken buan enaouet en dro, gant eur Breizad penn kalet bennak, m'oarvât! »

Ar C'hog-luch

EUN darvoud farsus a zo digouezet en deiz all e Ker-
yar! Komprenit-ta! Marianna he doa eur c'hilhog hag a
-oa luch, hag evel m'eman o chom e bro Gerne, ar
c'hilhog-se n'oa hanvet gant an holl nemet ar c'hog-luch.
Met siouaz! tud paour! Marianna aet drouk enni a zo o
paouez terri e benn ouz ar c'hog-luch, ha setu aman
perak.

Marianna a yeas disul diweza da gaout ar medisin gant
unan eus he faotred, rak n'edo ket war e du. Hogen,
Marianna n'oar ket a c'halle, hag ar medisin, ken nebeud,
n'eo ket gwall zesket war ar brezoneg.

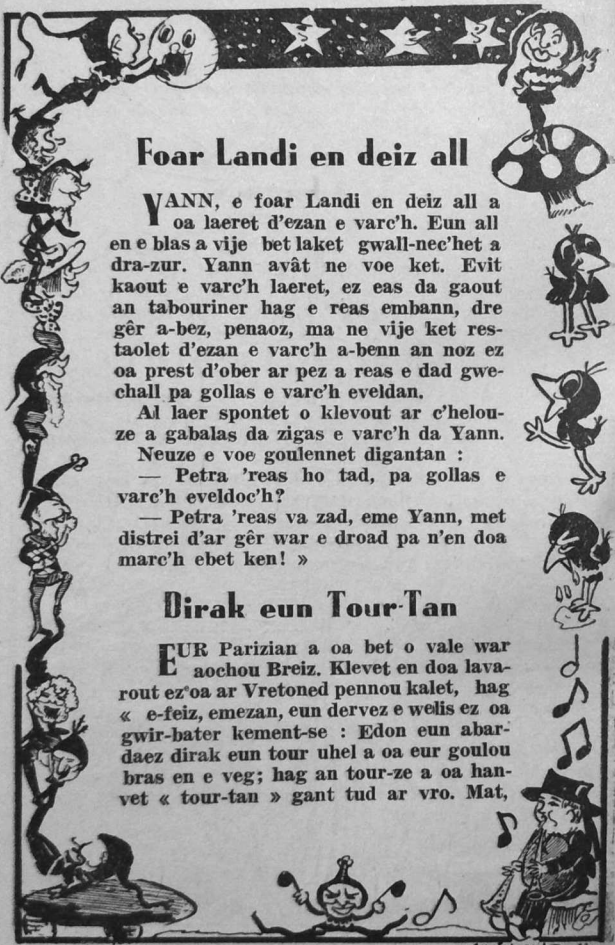
Goude beza sellet piz ouz ar c'hrouadur, ha beza graet
eun nebeud goulennoù outan, e lavaras da Varianna :
« Itron, ar « c'hohluch » a zo speget en ho mab ». C'hoant
en doa da lavarout an dreo, pe an dre, hanvet « coque-
luche » e galleg. Met Marianna ne gomprenas ket evelse.

« Ar c'hog-luch a zo speget em mab! emezi, n'eo ket
possubl! Mat me lavar d'eoc'h ne rei ket mui! »

Digouezet er gêr, gant he mab klanv, Marianna a la-
varas d'he bugale all : « It 'ta bugaligoù da baka d'in ar
c'hog-luch; komprenit 'ta en deus kroget en ho preur,
hag eo klanv abaoe! »

Hag ar vugale da c'haloupat warlerc'h ar paourkêz
kilhog, a voe raktal, hep goût d'ezan perak, barnet d'ar
maro, ha Marianna hen dibennas kerkent gant eun taol
bouc'hal en eur lavarout gant eur c'hoarz goapaüs :
« Kog-luch daonet, me zesko d'it kregi em bugale! »

Paourkêz kog-luch!

Foar Landi en deiz all

YANN, e foar Landi en deiz all a
oa laeret d'ezan e varc'h. Eun all
en e blas a vije bet laket gwall-nec'het a
dra-zur. Yann avât ne voe ket. Evit
kaout e varc'h laeret, ez eas da gaout
an tabouriner hag e reas embann, dre
gêr a-bez, penaoz, ma ne vije ket res-
taolet d'ezan e varc'h a-benn an noz ez
oa prest d'ober ar pezh a reas e dad gwe-
chall pa gollas e varc'h evel dan.

Al laer spontet o klevout ar c'helou-
ze a gabalas da zigas e varc'h da Yann.

Neuze e voe goulnnet digantan :

— Petra 'reas ho tad, pa gollas e
varc'h evel doc'h?

— Petra 'reas va zad, eme Yann, met
distrei d'ar gêr war e droad pa n'en doa
marc'h ebet ken! »

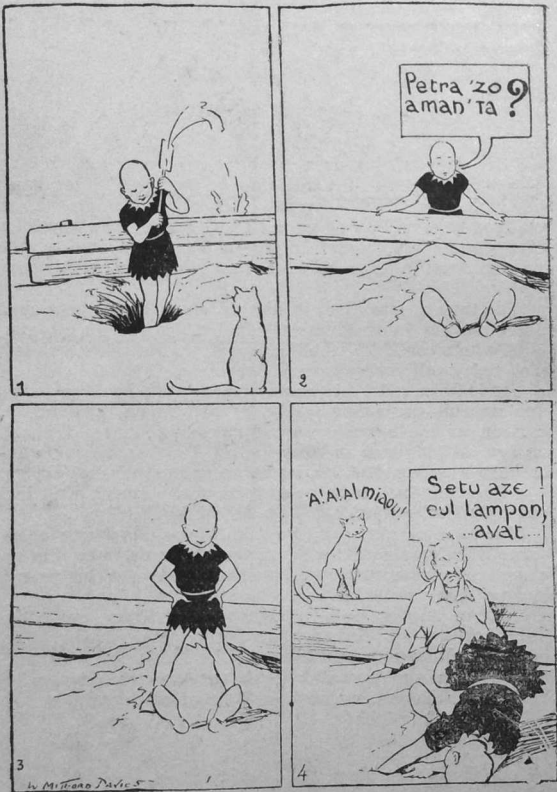
Dirak eun Tour-Tan

EUR Parizian a oa bet o vale war
aochou Breiz. Klevet en doa lava-
rout ez'oa ar Vretoned pennou kalet, hag
« e-feiz, emezan, eun dervez e welis ez oa
gwir-bater kement-se : Edon eun abar-
daez dirak eun tour uhel a oa eur goulou
bras en e veg; hag an tour-ze a oa han-
vet « tour-tan » gant tud ar vro. Mat,

AN GILGAC 10-22

Feiz ha Breiz...

(Diwar Cymru'r Plant)

Lanig, Bisig hag an trêz

...ar Vugale vihan

Eman Poufer oc'h ober pol-tred krok.
 — Kaer e vi evel eur roue, Krok, ha koant...

— Chom hep finval... ez an d'ober al liouiu am eus ezomm evid liva da fri...

N'oun ket bet er skol an Arzou-Kaer ha koulskoude...

Prest out, Krok! Kendalc'h a ran gant va labour. Sell mat... diskouez d'in da zremm, koantoc'h eget...

Aaiou! eun aer!

...!!! ?!! !!!

SANTEE ANNA HA SARE ERWAR, PATRONED BREIZ-IZEL
 PETIT EVIDOMP 大木

Sent Breiz enoret e miz gouere

- D'an 3. — Sant Goulc'hen, eskob.
- D'an 13. — Sant Thivisiau, eskob Dol.
- D'an 21. — Sant Thenenan, eskob.
- D'ar 26. — Santez Anna, patronez Breiz.
- D'an 28. — Sant Samson, eskob Dol.

◆ KELEIER ◆

DA STUDIERIEN HA KLOAREGED BREIZ-IZEL

Tud yaouank va bro, setu digouezet evidoc'h amzer an diskuiza ; diskuiza a reoc'h diouz ho studi oc'h ober labouriou all, rak an den, er bed-man, ne dle ehana morse.

Diskuiza a reoc'h diouz studi ar galleg o studia ar brezoneg ; grit kenstrivadegou ar Bleun-Brug a gavoc'h an danvez anezo e « Feiz ha Breiz » mezeven ha deuit niverus da c'houelioù Bleun-Brug Montroulez d'an 2, 3 ha 4 a viz gwengolo a zeu.

Eul labour all a zo diouz ho toare, mar deus unan, hag a c'hellit da ober brao bras epad an tri miz ma vezoc'h etouez ho tud, hag eo skigna « Feiz ha Breiz » en dro d'eoc'h.

Pa oamp en hoc'h oad e vezemp karget gant hor mistri-skol da skigna ar skridou mat etouez hor c'henvroiz, epad ar vakansou hag a vilierou eo e tastumemp koumananchou d'ar c'hazetennou kristen epad an tri miz hanv a dremenemp er gêr.

Perak ne rafec'h ket breman ar pezh a raemp neuze ? « Feiz ha Breiz » a zo 13 lur er bloaz pa ne gemerer nemed eun niverenn ha 10 lur hepken pa gemerer pemp.

E pelec'h eman ar barrez ha ne c'hellfed ket kaout pemp lenner enni da « Feiz ha Breiz » ?

Ar Feiz hag ar Brezoneg a gren hag a venn koueza en

o foull, dre holl, tamm ha tamm, zoken e parrezioù gwella Breiz-Izel. Dihunomp!

« Feiz ha Breiz » a dle beza ger-stur kement den yaouank fur ha poellek a zo bet ganet ha savet e Breiz-Izel.

HENRY JENNER

Barz meur Kerne-Veur, Henry Jenner, Gwaz Mikael, a zo marvet d'an 9 a viz mae diweza, d'an oad a c'houec'h vloaz ha pevar ugent. Hen eo a labouras a laz-korf, epad e vuhez hir, da lakat brezoneg Kerne-Veur, trec'het gand ar zaosneg, ha den ebet ken ouz e gomz, da adsevel eus e vez ha « Kernow », kannad miziek Kerneviz Breiz-Veur, hag a zo bet moulet e niverenn genta, e miz ebrel diweza, eo frouez e labour ; hen eo a deuas a-benn, e Caernarvon, er bloaz 1904, da lakat digemeret pobl Kerne-Veur, e renk ar poblou keltiek ha pevar bloaz war n'gent goudeze, e savas Gorsez Kerne-Veur hag hen, dindan al lez-hano a Waz Mikael, eo a oa en e benn.

Sevel a eure ivez Kevredigez Kerne Goz ema he izili o studia a-zevri kement tra a zell ouz istor tud Kerne-Veur en amzerioù tremenet.

Bet eo bet, edoug e vuhez penn-da-benn, an den a labouras kement evid e vro ma c'heller lavaret ez eus daou hano ha ne c'hellint ket beza dispartiet ken hiviziken, hag eo Jenner ha Kerne.

D'an 12 a viz mae, eo bet kanet oferenn « Requiem » an Aotrou Jenner e chapel gatolik Sant-Mikael e Hayle, gand an Aotrou R. Mac Elroy, eus a Vodmin, en dro d'ezan an Aotroun Beleien J. Jeffery, eus a Druro, J. Hewitt, eus a Vodmin, G. Mac Gregor, eus a Sant-Ives hag E. Bonevizer, eus a Hayle, hag eur bern tud diredet eus pevar c'horn Kerne-Veur ; ar c'horf a zo bet sebeliet e Lelant.

Na pebez skouer evidomp-ni Bretoned Breiz-Vihan eo skouer ar Breizad meur-ze ; al labour hon eus da ober e kenver hor brezoneg, komzet c'hoaz, bemdez, a drugarez Doue, gand eur milion hanter a dud, a zo skanv e kichen e hini ha pa vennimp fallgaloni, war hon ero, sellomp ouz an dachenn ma labouras warni, epad keit all, ar barz kristen a zo o paouez kemeret e ziskuz, e douar bro goz e dadou .

Doue r'hen pardono.
 Y.-V. PERROT.

Kenstrivadeg ar "Skol Vrezonek"

207 enfants avaient pris part au Concours « d'ar Brezoneg dre daolennou ». L'intérêt que porte les petits Bretons à l'étude de leur langue s'est manifesté davantage depuis janvier, à en juger d'après les résultats obtenus par notre deuxième concours.

440 enfants — dont 380 filles et 60 garçons — sont participé. Ces chiffres nous laissent entrevoir l'avenir avec confiance....

— Nous publions dans ce numéro la liste des concurrents du Cours supérieur, établie en deux catégories :

A. - Pour les élèves qui ont suivi les cours régulièrement de janvier à mai ; leurs devoirs sont notés sur 150.

B. - Pour ceux qui n'ont suivi ces cours que partiellement, leurs devoirs sont notés sur 90.

**

« Feiz ha Breiz » a ginnig e wella gourc'hemennou d'ar 440 bugel-se, amzer da zont hor Bro ; ha d'ar vistri ha mestrezed o deus laket ar brezoneg da vleunia en o skol.

COURS SUPÉRIEUR

O deus gounezet eur priz enor :

a) Paotred. — 1. Jules PERON, skol an Aod, Gwissey, 131 points $\frac{1}{2}$. — François COIGNARD, skol gristen Pleyben, 126 points war 150.

b) Merc'hed. — Jeanne CORFA, skol gristen Kernilis, 120 points $\frac{1}{2}$. — Anna DIVERRES, skol gristen Logonna Daoulas, 118 points $\frac{1}{2}$ war 150.

SKOL GRISTEN KASTELL-NEVEZ AR FAOU (MERC'HED)

Kevrennad A. (war 150) : 1. Marie Le Berre, 112 p. — 2. Marie-Anne David (pens.), 109 $\frac{1}{2}$. — 3. Lucienne Bi-

rien, 108 $\frac{1}{2}$. — Yvonne Puillandre, 108. — 5. Marie-Anne Le Clec'h, 105 $\frac{1}{2}$. — 6. Marie-Anne Riou, 104 $\frac{1}{2}$. — 7. Marie-Anne Coignard, 104. — 8. Jeanne Le Bihan, Marie Guillou, Andrée Mahé, 103 $\frac{1}{2}$. — 11. Marie-Anne Salaün, 101 $\frac{1}{2}$. — 12. Marguerite Le Meur, 101. — 13. Marie Toutoux, 100 $\frac{1}{2}$. — 14. Yvonne Morvan, 100. — 15. Marie Kervran, 99. — 16. Marie Grill, 98 $\frac{1}{2}$. — 17. Jeanne Daeron, 98. — 18. Marie Cochenec, 96. — 19. Anna Le Guern, 95 $\frac{1}{2}$. — 20. Augustine Quéau, 94. — 21. Anna Quiniou, 93 $\frac{1}{2}$. — 22. Marie-Anne Nédelec, 91 $\frac{1}{2}$.

Kevrennad B. (war 90) : 1. Germaine Lozac'h, 86 $\frac{1}{2}$. — 2. Jeanne Diraison, 86. — Marie-Anne David, 85 $\frac{1}{2}$. — Louise Jacq, 79 $\frac{1}{2}$. — 5. Louise Sinou, 78 $\frac{1}{2}$. — 6. Marie-oséphine Deniel, Marie-Louise Le Roux, 73 $\frac{1}{2}$.

SKOL GRISTEN LOGONNA-DAOULAS (MERC'HED)

Kevrennad A. (war 150). 1. Anna Diverrès, 118 $\frac{1}{2}$. — 2. Jeanne Salaün, 116 $\frac{1}{2}$. — 3. Jeanne Le Lann, 113. — 4. Marie-Anne Gourmelon, 112 $\frac{1}{2}$.

Kevrennad B. (war 90). Marie Deniel, 71 $\frac{1}{2}$.

SKOL GRISTEN KERNILIS (MERC'HED)

Kevrennad A. (war 150). 1. Jeanne Corfa, 120 $\frac{1}{2}$. — 2. Anna Landuré, 118. — 3. Marie Favé, Marie-Anne Jaffrès, 113 $\frac{1}{2}$. — 5. Pauline Grall, 110.

SKOL GRISTEN PLEYBEN (POTRED)

Kevrennad A. (war 150). 1. François Coignard, 126. — 2. Jean-Louis Lallouet, 123 $\frac{1}{2}$. — 3. Jean Jamet, 123. — 4. François Cariou, 119 $\frac{1}{2}$. — 5. Marc Rannou, 114. — 6. Mathieu Cariou, François Le Baut, 113 $\frac{1}{2}$. — 8. Mathieu Cozien, 106 $\frac{1}{2}$. — 9. Pierre Baron, 104 $\frac{1}{2}$. — 10. X. Kerdévez, 104.

SKOL AN AOD E GWISSENY

Kevrennad A. (war 150) : Jules Peron, 131 p.

SKOL GRISTEN LANGOLEN (MERC'HED)

Kevrennad B. (war 90) : 1. Maria Guillou, 79. — 2. Marie Noac'h, 75 $\frac{1}{2}$. — 3. Marie-Jeanne Douget, 72 $\frac{1}{2}$.

SKOL GRISTEN LANGOLEN (POTRED)

Kevrennad B. (war 90). 1. Pierre Collorec, 77. — 2. Jerome Allain, 73 $\frac{1}{2}$.

SKOL GRISTEN GUIPAVAS (MERC'HED)

Victorine Gourhant, 66 $\frac{1}{2}$ / 90.

SKOL GRISTEN KERNOUES (MERC'HED)

Joséphine Calvez 71 $\frac{1}{2}$ / 90.

SKOL GRISTEN LESCONIL (MERC'HED)

Kevrennad B. (war 90) : 1. Julia Struillou, 71 $\frac{1}{2}$. — 2. Germaine Le Pape, 71.

SKOL I.-V. LOURD LESNEVEN (MERC'HED)
(Rédaction seulement, sur 80)

1. Yvette Uguen, 62 $\frac{1}{2}$. — 2. Anna Azou, Marguerite Jézéquel, 62. — 4. Victorine Seine, 61. — 5. Germaine Rolland, 60. — 6. Anne-Marie Milin, 53. — 7. Marie-Anne Corlosquet, 44. — 8. Jeanne-Louise Castel, 22 $\frac{1}{2}$. — 9. Gabrielle Kermarrec, 19. — 10. Marie Bihaneis, 9.
Lanrivoaré (war 30). François Cabon, 18.

SKOL I. V. MENEZ-HOM, PLOUDIERN (MERC'HED)

1. Marie-Anne Drogou, 25. — 2. Albertine Guennal, 23. — 3. Marguerite Le Namp, 21. — 4. Marie Le Roy, 20 $\frac{1}{2}$.

Nous regrettons de ne pouvoir publier dans ce numéro, les listes des cours Moyen et Supérieur, plusieurs devoirs étant parvenus un peu tard ; elles paraîtront dans notre numéro d'août.

Nous attirons d'une façon toute spéciale, l'attention des maîtres et des élèves sur les devoirs de vacances imposés et publiés dans le numéro de juin, et qui recevront leurs récompenses au Bleun-Brug de Morlaix, le 4 septembre prochain.

“ L'ULMINUCINE MOREUL ”

est le dépuratif tonique idéal contre les humeurs, les vices du sang, glandes au cou, faiblesse, la toque des enfants.

Donne aux enfants ce teint frais et rose, indice de la santé.

Parfait pour les jeunes filles dans la période de transformation.

Indispensable aux personnes âgées qui se plaignent de fatigues, douleurs, retour d'âge.

35 ans de ventes toujours croissant sont la meilleure garantie de l'efficacité de ce produit qui a la valeur du public.

Mères de famille, ne vous inquiétez pas, tant que vous donnez de l'Ulminucine à vos enfants, vous les mettez à l'abri d'un grand nombre de maladies, c'est le meilleur préventif de la tuberculose.

Prix : Grand flacon : 29 francs ;

Demi-flacon : 15 francs ;

Petit flacon : 10 francs.

Si vous toussiez, prenez du SIROP CELTIQUE, un de ceux qui sont le plus estimés. Prix : 12 francs.

Klenved ar c'henou hag an dent

L. LAPIQUONNE SUCCESSEUR DE
L. JEZÉQUEL

Tenner dent

Loret gant skol-vedesinerez Paris

A denn an dent hep poan hag a laka dent nevez, war aour
ha war gaoutchouk, hervez ar skoueriuo diveza
Gwarantisa a ra e labour

RESEO A RA :

Bep Lun, e **LESNEVEN**, Hôtel Le Roux, ha bep Sadorn, e
BRASPARTS hag er **FAOU**. — Ar c'habinet a gonsultationou a zo
digor e Brest, 4, passage Saint Martin, aboue 9 eur betek kreisteiz, ha da
2 eur betek 6 eur. *Téléphone 0-16.*

Yec'hed ar Vugale

Ar "Sirop FERET"

a-eneb an Doken

Graet gant louzaouennoù hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nerz hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vlaz eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-moru, ar sirop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izili, a zo penn-abeg ma n'her roer morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an trousklennou leaz, ar werbl, an doureier fall, droug-ar-roue, hag ar zempladurez a deu war-lerc'h ar ruzel hag an dreo, etc.

En vente dans toutes les pharmacies.

Dépôt principal : **GRANDE PHARMACIE DU PROGRES**,
2, rue de Paris (au-dessus de l'Octroi), BREST.

Taolennou hon Zalver

Evit dere'hel koun eus jubile bras hon Dasprenedigez hon eus laket hor c'henlabourer mat **Yvon AR FLOCH**, da denna Hor Zalver o paouez tremen, diwar Grist brudet Beauvais, bet kizellet er XVvet kantved, hag e vez miret breman en Trocadero, e Paris.

40 G/m war 32 o deus an taolennou-se ; moulet int war baper teo ha kaer.

E pep ti kristen e lakint ar re o gwelo da bleustri war boaniou Mab Doue.

Eun daolenn evelse, kaset dre ar post, ha goloet mat evit ma ne vezo ket sklabezet en hent, a roomp evit 8 real ar pez. An dousenn : 20 lur.

Goulenn taolennou Hor Zalver ouz **RENER « Feiz ha Breiz »**, Scrignac (Finistère). C. C. 21.802, Rennes.

le sac de 250 gr.
5.85

avec un Bon-Prime

chaque breton boit
LE CAFÉ DU JOUR
il l'achète dans les succursales
de l'éco

Ti koz L'OLLIEROU

L'HOSTIS & JORDE, Successeurs

18, 27, rue Louis-Pasteur, 18, 27. — BREST

... Pa ho pezo eun dra bennak da brena, dalc'hit sonj eo en HON TI e kavoc'h ato ar muia da joaz hag an dessiniou nevesa e mouchoerou ha tavancherou brodet.

SEIZ, MEZER, HA DANVEZ A BEP SEURT

Dioc'h ar gâlite an ti-man a werz gwelloc'h-marc'had eget neus forz pehini all.

Eun eskompt a UGENT REAL DRE GANT a vez roët e marc'hadourez, ha DEK DRE GANT d'ar familhou niverus diwar diskouez o c'hartenn.

- Embroué - Fess la Poitel -

Dean
Cunnam

Eun hano hebken ↑

Eun ti hepken ↓

TI-GLAS

PLACE THIERS - MONTROULEZ

LUNEDOU a bep seurd
evit an holl

*Eun dibab eus an traou gwella
evit ar-re vouzar*

PHOTO

Appareils, Plaques, Pellicules
de toutes marques

●POITEL - Ti glas - Ti a fizians●

Ar Mouler : E. THOMAS, Gwengamp.
Ar Mérour : Y.-V. PERROT, Scrignac.